

Хвілінкі творчасці на ўроках літаратурнага чытання

*На свеце шмат яшчэ таго,
Што вышай розуму твайго
Здаецца напачатку.*

А як сакрэты разгадаць?

А як адказ належны даць

На даўнюю загадку?

Артур Вольскі

Цікаўнасць да з'яў навакольнага асяроддзя, імкненне да актыўнага пазнання новага ўласціва цудоўнай пары дзяцінства. Успомнім узрост “Чамучак”, пад час якога дзеці не стамляюцца задаваць пытанні, а дарослыя цярпліва на іх адказваюць, разам чытаюць і абмяркоўваюць кнігі.

З паступленнем дзіцяці ў школу, сітуацыя, часам, мяняецца. Вучні, якія яшчэ зусім нядаўна былі Чамучкамі, задаюць значна менш пытанняў, і многія са школьнікаў не маюць належнага інтарэсу да вучобы. Таму дапамагчы дзецям вучыцца з інтарэсам, не страціць бляск цікаўнасці ў вачах - важная задача настаўніка.

Пра абуджэнне і заахвочванне дзіцячай цікаўнасці і назіральнасці гавораць у сваіх творах і многія дзіцячыя пісьменнікі, якія імкнуцца размаўляць з юнымі чытачамі на іх, дзіцячай мове.

Не здзіўляйцеся тымчасова,

Што мне выбар такі па нутру:

Не “сур’ёзнай” –

Дзіцячаю мовай

Разважаю,

Пішу,

Гавару, - зазначае вядомы пісьменнік Мікола Чарняўскі.

Змест урокаў літаратурнага чытання дае магчымасць уключаць разнастайныя “Хвілінкі творчасці”, падчас якіх вучні на аснове спецыяльна падабранага літаратурнага матэрыялу будуць мець магчымасць для творчага асэнсавання падзей і ўчынкаў герояў, удасканалваць уменні выказваць і абгрунтоўваць свае думкі, прагназаваць далейшы ход падзей, развіваць уласныя творчыя здольнасці, узбагачаць маральна-эстэтычную сферу асобы. Адзначым, што заданні на абуджэнне творчага мыслення вучняў не павінны быць зацягнутымі па часе. Педагагічны такт настаўніка дапаможа яму падвесці вынік заданню ў той момант, калі дзеці знаходзяцца ў сітуацыі поспеху. Добра, калі хвілінкі творчасці стануць традыцыйнымі, і дзеці будуць чакаць іх на кожным уроку. Неабякавы да сваёй справы настаўнік заахвоціць вучняў і самастойным пошукам літаратурнага матэрыялу, які можна ўключыць у хвілінкі творчасці, і прапанаваць яго аднакласнікам на наступных уроках.

Прапануем некаторыя варыянты творчых заданняў і літаратурны матэрыял, які можна выкарыстоўваць на ўроках літаратурнага чытання.

Пытанні Чамучак

Настаўнік чытае ўрыўкі з вершаваных ці праяічных твораў, тэмы якіх блізкія да тых, што вивучаюцца на ўроку, у пэўным месцы спыняецца і дае магчымасць

вучням адказаць на пытанні, пастаўленыя ў творы. Педагог стварае добразычлівую абстаноўку ў класе, пры неабходнасці дэманструе ілюстрацыі па тэме, дзеліцца з вучнямі сваімі меркаваннямі. Важна, каб дзіця не баялася памыліцца, ведала, што кожная, нават самая незвычайная думка, будзе выслухана з павагай. У пазаўрочны час вучні могуць працягваць абмяркоўваць тэмы, якія іх зацікавілі, ствараць малюнкi і іншыя творчыя вырабы на аснове прачытанага. Настаўнік абавязкова павінен дапамагчы вучням зразумець выхаваўчы сэнс мастацкіх твораў і накіраваць думкі дзяцей у бок дабразычлівых узаемаадносiнаў паміж людзьмі, беражлівых адносiнаў да прыроды, клапацілівых адносiнаў да сям'і і пажылых людзей, закрануць і іншыя выхаваўчыя тэмы.

Прапануем прыклады літаратурнага матэрыялу для творчых адказаў вучняў:

➤ Вырас ландыш	Дожджык ландыш палівае.
Пад лісточкам,	Кім пасеяны?
Не відаць	Хто знае? Ф.Самойлава
Зайздросным вочкам.	

-Хто сее садовыя кветкі? Паразважайце, дзе расце ландыш і кім ён пасеяны? Хто пасеяў незабудкі, званочки, рамонкі?

➤ На каго падобна хмара?	На сабаку, кракадзіла,
На слана і ягуара...	На вялізную гарылу...
На мядзведзя і янота...	А яшчэ – на дзіўны дом,
На слана і бегемота...	Дзе жыве дзядуля Гром. Зм. Марозаў

-На каго падобна хмара? Раскажыце, хмаркі якой незвычайнай формы вы бачылі? Што дапамагло вам заўважыць гэта?

➤ Чаму гудзе сярдзіта чмель?
Чаму чапляе човен мель?
Чаго, калі спадзе вада,
Чакае чапляў чарада? Р. Барадулін

-Адкажыце на пытанні, пастаўленыя ў вершы. (Можна быць праведзены аўкцыён разнастайных адказаў, у якім разам з вучнямі будзе ўдзельнічаць і настаўнік).

➤ Дзе жывуць чараўнікі,
У якой старонцы?
На вірлівым дне ракі
Ці ў бары бясконцым? І.Муравейка

-Хто з вас ведае, дзе жывуць чараўнікі? Хто з вас бачыў чараўнікоў? Каго вы можаце назваць чараўнікамі? Чаму?

➤ Задаюць пытанні дзеці –

Ім цікава ўсё на свеце:

Чаму сонейка пячэ?

Адкуль ручаёк цячэ?

Куды воблачка плыве?

Дзе зімою рак жыве? М. Валько

-Як бы вы адказалі на пытанні, якія задавалі дзеці ў вершы? Паспрабуйце знайсці некалькі цікавых адказаў.

➤ Петрусёк у дзень зімовы
Запытаў у снегіра:

Для чаго ты каляровы
І чырвоны, як зара? І. Муравейка

-Як вы думаеце, што адказаў снягір? Якая размова паміж хлопчыкам і птушкай
магла адбыцца пазней? Як вы клапаціцеся пра птушак зімой?

➤ Дзе жывуць скорагаворкі? Шчабятлівай дрэмлюць птушкай?
Можа, там, дзе свецяць зоркі? Можа, у бары вясновым
Можа, дома пад падушкай Слова лётае за словам?
Паводле М. Чарняўскага

-Што такое скорагаворка? Як вы лічыце, як яны ўзнікаюць, дзе жывуць?

➤ Ля жывой дарогі,
скраю збажыны,
сіні васілечак

сніў зямныя сны. В. Жуковіч

-Якія сны сніліся васільку? Растлумачце свой адказ. Паразважайце, якія сны вельмі
падабаюцца васільку і чаму.

➤ Быццам дзіўныя карункі,
На махнатых лапках снег. У. Скарынкін

-Пра якую пару года ідзе размова ў вершы? Здагадайцеся, якое дрэва так прыгожа і
вобразна апісаў паэт? З чым параўноўваецца снег? Намалюйце словамі (а затым і
каляровымі алоўкамі) дзіўныя карункі на лапках елкі ці сасны.

➤ Лісташэпт у нашым садзе,
Тайны шэпча лісту ліст.

Мовіць вабна, мовіць ціха,

Як цудоўнейшы артыст. Т. Мушынская

-Як вы разумееце сэнс слова лісташэпт? Якія тайны могуць паведаміць адзін
аднаму лісцікі на дрэве? Чаму аўтар называе лісты артыстамі?

➤ У мамы запыталася дачушка:

У іх жа шлях высокі і далёкі?

-Скажы, аблокі лёгкія, як птушкі?

Плывуць яны і ўранку, і ўначы.

Няўжо і не стамляюцца аблокі:

Яны і спяць, напэўна, плывучы?

Ю. Свірка

-Якія адказы вы б далі на пытанні дзяўчынкі? Пафантазіруйце, як на кожнае
пытанне адказалі б самі аблокі? Калі стамляюцца аблокі? Як яны спяць? На якіх
птушак падобныя?

➤ Выйшлі з хаты важаняты,
Павялі іх мама з татам
Баразёнкаю глыбокай,

Дзе шумеў былёнэг высокі.

А куды такой парою

Беглі вожыкі сям'ёю? І. Вярбіцкі

-Як вы лічыце, куды вялі мама з татам важанят? Чаму вучылі іх? Паспрабуйце
знайсці і растлумачыць некалькі варыянтаў адказу.

➤ Чаму рака мялее летам,

Бадай, усім вядома гэта.

Бо млее ўсё ад духаты,

І рыбы п'юць зашмат вады. І. Муравейка

-Сур'ёзны ці жартоўны характар мае вершы? Чаму? Як бы вы адказалі на пытанне:
“Чаму рака мялее летам?” на ўроку чалавек і свет; на ўроку літаратурнага
чытання? Прыдумайце цікавы, творчы, нечаканы адказ на гэтае пытанне.

“А што было далей?”

Вучні ўспрымаюць фрагмент твора на слых (ці чытаюць самастойна) і павінны працягнуць думку, якая выказваецца ў сказе, сваімі словамі. Зусім неабавязкова, каб дзеці цалкам “адгадалі” далейшыя словы аўтара. Галоўнае, каб яны разважалі, актыўна выказвалі меркаванні, не былі абьякавымі да прачытанага, давалі свой адказ. І калі адказ вучняў будзе нават больш цікавым, чым той, якія прапануе аўтар твора, варта адзначыць палёт іх фантазіі, творчай думкі. Затым вучні маюць магчымасць пазнаёміцца з працягам твора – аўтарскай думкай. Творчыя адказы маленькіх чытачоў могуць быць падмацаваны малюнкамі.

➤ З усіх пор года Андрэйка больш за ўсе любіць лета. Чаму? Гэта кожны разумее! ...

-Як вы лічыце, чаму хлопчык вельмі любіць лета?

Адказ аўтара: Не паспееш раніцою вочы расплюшчыць – у пакоі ўжо светла. Сонечны промень гарэзліва зьяе, падбухторвае хутчэй ускочыць з ложка і заняцца чым-небудзь цікавым.

Т.Мушынская

➤ - Ой, чаму ж у хамяка

Стала тоўстаю шчака?

Разбалеўся, можа зуб?

-Паразважайце, чаму ў хамячка стала тоўстаю шчака. Параўнайце свой адказ з аўтарскай думкай:

Адказ аўтара: За шчаку напхаў ён круп.

І паскардзіцца наўрад:

За шчакой

Ягоны склад.

М.Чарняўскі

➤ Знаеш дзікія жывёлы?

Як не знаць, -

Сказаў Мікола: -

Воўк, мядзведзь,

Яшчэ ...

-Якіх яшчэ дзікіх звяроў назваў Мікола?

Адказ аўтара: Яшчэ: - ага! –

Баба злосная Яга.

А. Дзеружынскі

➤ Прастудзіўся Лістапад,

Апрануць кажух ён рад.

-Якія падзеі далей адбываліся з Лістападам?

Адказ аўтара: І калі заняўся дзень

У палях бязмежных

Лістапад кажух надзеў

І зрабіўся Снежнем.

І. Муравейка

➤ Мама дома, ля парога,

Папытала ў сына строга:

-Дык чаму ж ты, Васілёк,
Прагуляў учора ўрок?
-Што адказаў маме Васілёк?

Адказ аўтара: Васілёк сказаў панура:
-Вінавата фізкультура.
Як казалі: “Разыдзіся!” –
Мы дадому падаліся.

М. Маскевіч

- Вясёлы восеньскі лісток,
Бо мне ў далонь упаў.
І я вясёлы, бо ...

-Што далей наведаміў пра сябе хлопчык? Чаму ён вясёлы?

Адказ аўтара: І я вясёлы, бо за ўрок
Дзясятку атрымаў!

Паводле Зм.Марозава

- Чаму ты, бярозачка, гэтак прыбралася?
У госці да клёна, напэўна, сабралася:
На кожнай галінцы вісяць завушніцы,
Сукенка – сама пазайздросціць царыца.
-Што адказала бярозка?

Адказ аўтара: Хто з добрай душою – жаданы мой госць,
Для іх мой убор і мая прыгажосць.

Н. Галіноўская

- Вы не бачылі, сябры, -
Зоркі выпалі ў бары!

-Як вы разумееце гэтыя радкі верша? Якія зоркі выпалі ў бары? Паразважайце над пытаннем, што ў лесе нагадвае аўтару зоркі.

Адказ аўтара: У бары, у бары
Дол увесь іскрыцца,
У бары, у бары
Выспелі суніцы!

В. Зуёнак

“Я ўмею разважаць!”

Агульнавядома, што складанне звязных выказванняў выклікае ў вучняў значныя цяжкасці. Пospеху дасягнуць дапамагае калектыўна складзены план і апорныя словы, аднак выказванні вучняў часцей маюць рэпрадуктыўны характар і не выклікаюць інтарэсу дзяцей. Для навучання дзяцей элементам разважання, можна прапаноўваць літаратурны матэрыял, пад час чытання і абмеркавання якога дзеці будуць тлумачыць сваё разуменне сэнсу пэўных вобразных выразаў і сказаў. Затым - спрабаваць паразважаць на прапанаваную тэму.

- Маю я адно жаданне –
Падарыць вам прыгажосць.

Н. Галіноўская

*-Як вы разумееце сэнс слова прыгажосць? Хто з вас умее дарыць прыгажосць?
Навучыце іншых, як гэта рабіць.*

- Лес пые – пачуйце самі – розных птушак галасамі.

В. Жуковіч

-Якімі галасамі пые лес? Настаўнік прапануе паслухаць аўдыязапіс птушыных спеваў і падабраць словы для іх апісання, дэманструюцца ілюстрацыі птушак.

- Сон схаваўся пад падушкай,

Казкі шэпча мне на вушка.

Т. Мушынская

-Як вы разумееце сэнс гэтых радкоў? У каго з вас пад падушкай хаваецца сон? Калі так кажуць? Якія казкі можа расказаць сон? Успомніце і раскажыце самы цікавы сон, які вам сніўся.

- А якія ў лузе краскі!
Паглядзіце, калі ласка.

Паводле В.Жуковіча

-Пра якія краскі гаворыць паэт? Апішыце, якія кветкі вы бачылі на лузе. Якія колеры падарыла прырода летнім кветкам? Якія лугавыя кветкі вы лічыце сваімі любімымі? Чаму? Намалюйце іх.

- Куды ні глянь – усюды
Цябе чакаюць цуды.

С. Грахоўскі

-Якія цуды вы назіралі ў прыродзе? У сям'і? У школе? (Пры ўзнікненні цяжкасцей настаўнік прапануе малюнку і падводзіць да думкі, што кожную з'яву прыроды назіральны чалавек можа лічыць цудам. А маленькія цуды па хатняй гаспадарцы можа рабіць кожны чалавек.)

- У дзядулевым двары
Два жывуць гаспадары.

Г.Тумаш

-Каго называюць гаспадаром? Паразважайце, якія два гаспадары жывуць на дзядулевым двары. Пры ўзнікненні цяжкасцей могуць быць прапанаваны варыянты адказаў: Гэты могуць быць Дзядуля і яго сын? Дзядуля і ўнук? Тата і сын? Чаму?

- Восень, восень залатая
Сее радасць на зямлі.

С.Новік-Пяюн

-Як восень можа сеяць радасць на зямлі? Чым парадавала восень людзей у гэтым годзе? Чаму вы асабліва радаваліся восенню?

- Верасень багаты, верасень руплівы,
Верасень не любіць доўга сумаваць.

В. Шніп

-Чаму аўтар называе верасень багатым і руплівым? Як вы разумееце сэнс сказа "Верасень не любіць доўга сумаваць"?

- Усміхнуўся Сакавік –
Зажурыўся снегавік.

М.Чарняўскі

-Хто з вас бачыў, як усміхаецца сакавік? Раскажыце, як заўважыць усмешку сакавіка. Чаму зажурыўся снегавік? Якімі словамі вы яго суцешылі б?

- У весні час і сярод лета,
Як самых лепшых сваякоў,
Чакае возера паэтаў,
І спевакоў, і мастакоў.

В. Гардзеі

-Паразважайце, чаму возера чакае паэтаў, спевакоў і мастакоў? Уявіце сябе прадстаўніком адной з гэтых творчых прафесій. Якія песні, малюнкi, вершы вы б стварылі пра кожную пару года?

- Адкрывае школа цуды
Мне і ўсім маім сябрам.

Э. Агняцвет

-Якія цуды адкрывае школа вучням? Якія веды, атрыманыя ў школе мы маглі б назваць цудамі? Чаму?

- Эх, каб зналі мы лясную мову,
Колькі казак мы пачулі б новых!

І. Муравейка

-Як вы разумееце сэнс выразу "лясная мова"? Хто з вас ці вашых знаёмых ведае лясную мову? Чаму вы так лічыце? Якія казкі можна пачуць і ўбачыць у лесе?

- Нас паклонам траў вітаў
Луг за агародам.
Шмат у лузе розных траў –
І ўсе пахнуць мёдам.

У. Скарынкін

-Як вы ўяўляеце сабе наклон траў, якім луг вітае людзей летам? Якія травы пахнуць мёдам? Паспрабуйце ўявіць, пра што размаўляюць кветачкі на лузе раніцай? Пра што напярэджваюць адна адну, калі на луг прыходзяць людзі? З якімі словамі яны сустракаюць пчолак, чмял'ёў і конікаў?

- Зямля даўно зярнят чакае,
не дачакаецца зярнят...

М. Дукса

-Як вы разумееце сэнс гэтых радкоў? Калі зямля чакае зярнят? Як называецца праца людзей, падчас якой яны сеюць збожжжа? Падумайце, з якімі словамі зямля сустракае зярняткі; якая размова можа адбыцца паміж зямл'ёй і зярняткамі, якія прараслі і сталі каласкамі.

- Павучок саткаў калыску,
Каб у ёй люляць вятрыску.

А. Прохараў

-Якой вам уяўляецца калыска, сатканая павучком? З чаго ён яе змайстраваў? Навошта ён гэта зрабіў? Якім па характары ўявіўся вам павучок? Пафантазіруйце, з якімі словамі павучок запрасіць ветрык (вятрыску) ў калыску? Ці спадабаецца гэта ветрыку? Чаму вы так лічыце? Уявіце сябе на месцы павучка. Каго б вы пагайдалі ў сплеценай калысцы? Чаму?

- Дождж танцуе зграбна, лёгка...
То зямлю ледзь-ледзь кранае,
А то хвалямі прыпусціць,

- І смяецца гучна сонца –
Кожнай кропляй, кожнай кропляй.
І з дажджом танцуе разам –

А то раптам адпускае.

Кожным промнем, кожным промнем.

Т.Мушынская

-Як выглядае танец дажджу? Які танец (полька, вальс і інш) нагадвае веснавы дожджык, навальнічны лівень, грыбны дождж? Хто з вас бачыў, як сонца танцуе з дажджом? Раскажыце пра гэта. Пафантазіруйце, калі і хто вучыць дождж танцаваць. Хто яшчэ танцуе разам з ім? Пад якую мелодыю танцуе дождж? Калі людзі заўважаюць танец дажджу? Ці танцуюць людзі разам з дажджом? Растлумачце сваю думку.

Нараджэнне новага твора

Творчае асэнсаванне ўрыўкаў мастацкіх твораў можа стаць важнай прыступкай да складання казак, апавяданняў, небыліц. Падчас гэтай працы мэтазгодна выкарыстоўваць малюнкi, фотаздымкі па тэме, часам, і музычнае суправаджэнне. А яшчэ - разам з дзецьмі больш чытаць, абмяркоўваць твораў дзіцячай літаратуры, звяртаць увагу на кампазіцыю твораў (пачатак падзей, развіццё сюжэту, кульмінацыю, заканчэнне твора).

➤ Прыгоды шчупака

У затоцы адной

Жыў гарэза шчупак –

Ад цямна да цямна

Ён прыгоды шукаў.

І. Муравейка

-Якім вам уяўляецца гарэза-шчупак? Пафантазіруйце і складзіце казку пра яго прыгоды.

Пры ўзнікненні цяжкасцей вучням прапануюцца імёны дзеючых асоб, якія будуць героямі казкі (напрыклад, шчупак, карасік, акунькі, хлопчык, дзяўчынка, дзядуля і інш.), а, магчыма, і план разгортвання падзей казкі.

➤ Птушыная школа

Там, дзе ручай цурчыць вясёла,

Дзе ў небе многа сінявы,

Адчынена для птушак школа –

Для непісьменнае дзятвы.

А. Прохараў

–Пафантазіруйце, якія птушкі вучацца ў лясной школе. Якія прадметы яны вывучаюць? Уявіце сябе настаўнікам Птушынай школы. Чаму вы навучылі б птушак і звяроў? Па якіх падручніках вучыліся б птушкі? У якіх сшытках і што запісвалі б? Раскажыце, якімі былі б урокі і перапынкі. Якія святы вы адзначалі б разам з вашымі вучнямі-птушкамі? Паводле сваіх адказаў паспрабуйце скласці казку.

➤ Ты чуў?

Ты чуў? Вырас у кошкі чуб.

Ніяк не зачэша яго да канца

І просіць у пеўня яна грабянца.

Ты чула? Кіта праглынула акула.

Акула на дно нырнула.

А кіт хоча пабачыць блакіт.

Р. Барадулін

Далей дзеці спрабуюць на прапанаваным узоры скласці свае небыліцы, пачынаючы іх словамі: “Ты чуў? ...”. Могуць быць прапанаваны назвы звяроў і птушак, пра якіх дзеці выкажуць творчыя думкі.

➤ Дзядзька Тыдзень

Жыў на свеце дзядзька Тыдзень,
Працаваць любіў і ўмеў.
Трох сыноў меў дзядзька Тыдзень
І дачок чацвёрта меў.

М. Чарняўскі

- Хто з вас знаёмы з дзядзькам Тыднем? Калі вы з ім сустракаецеся? Пра якіх сыноў і дачок Тыдня ідзе размова? Пафантазіруйце, што любіць кожны з дзяцей дзядзькі Тыдня. Выберыце галоўнага героя сваёй казкі і складзіце казку пра яго прыгоды ў кожны з дзён тыдня.

➤ Лясное атэлье

На паляне атэлье,
Тут краўцы – майстры свае.
Дзюбы вострыя – нажнічкі
Крояць штонікі, спаднічкі.
Першым зайку шыюць футра,
Ажно ззяе перламутрам.
Рады тут краўцы заказам.
Ды чакайце – не ўсе разам!

А. Прохараў

- Дзе працуе лясное атэлье? Што яно шые? Апішыце, якое футра пашылі краўцы вавёрцы, лісе, мядзведзю. Як адрозніваецца “адзенне” звяроў у розныя поры года? Як звяры сочаць за чысцінёй свайго адзення? Уявіце сябе краўцамі гэтага атэлье. Хто б працаваў разам з вамі? Адкуль бы вы даведваліся пра новыя мадэлі адзення? Раскажыце, якое будзённае, святачнае, спартыўнае адзенне вы б пашылі для лясных звяроў і іх дзіцянят. Размяркуйце ролі краўца, вожыка, барсука (ці інш. звяроў), якія прыйшлі ў лясное атэлье, і складзіце іх размову. Калектыўна складзіце працяг казкі.

➤ Хлопчык Пазяхай

Блізка дзесь, не ў царстве Сонным,
Жыў-быў хлопчык Пазяха'й.
Да абеду спаў штодзённа,
Не любіў сястру Устава'й.

М. Чарняўскі

- Які хлопчык жыў у Сонным царстве? Падумайце, чаму ён атрымаў такое імя? Чаму ён не любіў сястру Уставай? Складзіце казку пра прыгоды Пазяхая. Прапануйце такую канцоўку казкі, у якой брат Пазяхай і сястра Уставай пасябравалі.

➤ Званочак і Павучок

“Дзі-дон, дзі-дон”, - ціхенька спяваў Званочак. Павучок паварушыў лапкамі і адкрыў вочкі. Праз салодкі ранішні сон ён пачуў, як штосьці зусім побач праспявала: “Дзі-дон!”, потым, памаўчаўшы крыху, зноў: “Дзі-дон, дзі-дзі-дон!”

В. Караткевіч

-Якую песеньку спяваў Званочак? Падумайце, пра што падумаў Павучок, калі раніцай пачуў песню Званочка. Складзіце працяг казкі. (Могучь быць прапанаваны некалькі відаў плану і малюнкi).

➤ Агароднік - Сом

Жыў у рэчцы Сом вусаты, пад карчагай меў ён хату. Ну, не хату, а хаціну: дах з чароту, сцены – з ціны. Сом хаціну даглядаў: свежай цінай абкладаў, пад карчагай прыбіраў і карчагу праціраў. Словам, клопату не меў, ды аднойчы захацеў ён займець свой агарод. З трыснягу паставіў плот, глей рачны хвастом капаў ды вусамі разграбаў. Так рабіў за градкай градку, каб усё было ў парадку.

Г. Аўласенка

-Дзе жыў Сом? Што ён захацеў мець каля хаты? Як ён пачаў рабіць грады? Уявіце сябе Сомам і раскажыце, якім атрымаўся агарод? Што б вы пасялі на сваім агародзе? Як бы вы працавалі і які ўраджай атрымалі б? Каго пачаставалі б дарамі са свайго агарода? З дапамогай каляровых алоўкаў намалюйце ілюстрацыі да складзенай вамі казкі і выразна раскажыце яе.

➤ Таямніца веснавых кветак

Была вясна. Аднойчы дзеці прынеслі ў клас букет вясновых кветак. Яны хвалілі іх водар. Толькі Волечка сцішана сядзела за партай без кветак. Яна разгарнула сшытак і на яго старонках усе ўбачылі рознакаляровыя малюнкi першых веснавых кветак. А з блакітнага неба на кожную кветку дзяўчынка паслала залацістыя промні сонца.

В. Гарбук

-Што аднойчы прынеслі ў клас дзеці? Якія кветкі “прынесла” ў школу Волечка? Падумайце, чаму яна не стала рваць кветкі. Што б зрабілі вы, каб пазнаёміць аднакласнікаў з першымі вясновымі кветкамі? Як вы лічыце, што сказала дзецям настаўніца? Чаму? Складзіце сваё апавяданне ці казку на прапанаваным пачатку.

Ірына Буторына,

старшы выкладчык кафедры беларускага і рускага мовазнаўства
факультэта пачатковай адукацыі БДПУ